

Ki-landschap ver

In vijf jaar tijd verdrievoudigde het gebruik van witblauwstieren. Bij meer dan één op de vijf eerste inseminaties komt er inmiddels een witblauwstier aan te pas. Het is een van de conclusies uit het ki-jaar 2016-2017, een jaar waarin de inseminatiemarkt voor het eerst in negen jaar tijd in omvang afnam. Stellando handhaafde zijn nummer 1-positie.

TEKST INGE VAN DRIE

Met 1,62 miljoen eerste inseminaties bereikte de Nederlandse inseminatiemarkt vorig jaar een hoogtepunt. Niet eerder deze eeuw noteerde CRV zo veel inseminaties. Voor het laatst in het boekjaar 1998-1999 tikte het aantal eerste inseminaties de 1,6 miljoen aan. Dit jaar lijkt zo'n hoogtepunt er niet in te zitten. Voor het eerst in negen jaar tijd neemt de Nederlandse inseminatiemarkt in omvang af. In totaal legde CRV in de periode van 1 september 2016 tot en

met 31 augustus 2017 1.555.642 eerste inseminaties vast. Weliswaar zijn dat voorlopige cijfers – nog niet alle inseminaties van veehouders die zelf insemineren, zijn verwerkt – maar zelfs met de nagekomen inseminaties lijkt de grens van 1,6 miljoen niet haalbaar. Ter vergelijking: vorig jaar lag het voorlopig aantal eerste inseminaties op 1.593.089 miljoen eerste inseminaties. Dat is een verschil van ruim 37.000 eerste inseminaties met het huidige aantal, ofwel een daling met 2,4 procent. Dat de inseminatiemarkt krimpt, is niet verbazingwekkend. Het aantal melkkoeien liep flink terug, omdat Nederlandse melkveehouders vanwege het fosfaatreductieplan het afgelopen jaar meer koeien afvoerden dan normaal. Tussen 1 oktober 2016 en 1 oktober 2017 hadden ze het aantal dieren van één jaar en ouder al met 140.000 stuks gereduceerd. Met die cijfers in het achterhoofd valt de daling in aantallen eerste inseminaties met 2,4 procent relatief gezien nog mee.

In Vlaanderen nam het aantal melkkoeien afgelopen jaar wel toe. De inseminatiemarkt dijde daardoor uit, met ruim 5500 eerste inseminaties, tot 212.179. Het voorlopige aantal eerste inseminaties ligt daarmee nu al bijna op hetzelfde niveau als het definitieve aantal vorig jaar, toen CRV 213.168 eerste inseminaties optekende.

Aandeel holsteins naar 71 procent

Bij het verder inzoomen op de ki-statistieken valt op dat het ki-landschap zeker in Nederland in een paar jaar tijd

schiet van kleur

flink van kleur is verschoten. Steeds vaker kiezen melkveehouders ervoor om op het ondereind van hun veestapel een witblauwverver in te zetten. De cijfers spreken boekdelen. Vijf jaar geleden lag het aandeel eerste inseminaties met holsteins op ruim 81 procent, namen de

kruisingsrassen 10,5 procent van de markt in en was 7,0 procent van de eerste inseminaties voor een witblauwtier.

Het verschil met de cijfers van het afgelopen jaar is indrukwekkend. Het gebruik van witblauwen is verdrie-

▲
Stellando was opnieuw het meest in trek

Tabel 1 – Stiergebruik per ras in Nederland op basis van eerste inseminaties, uitgedrukt in percentages (* = voorlopige cijfers) (bron: CRV)

ras	stiergebruik in Nederland (%)		
	2014-'15	2015-'16	2016-'17*
zwartbont hf	60,1	57,4	54,3
roodbont hf	19,5	17,3	16,5
Belgisch witblauw	10,8	16,8	21,4
fleckvieh	3,1	2,8	2,6
mrij	1,7	1,3	1,2
montbéliarde	1,2	1,1	1,0
brown swiss	1,0	0,8	0,7
Zweeds roodbont	0,5	0,5	0,4
Noors roodbont	0,6	0,6	0,5
jersey	0,4	0,4	0,5
Deens roodbont	0,4	0,3	0,3
blaarkop	0,2	0,2	0,2
verbeterd roodbont	0,1	0,1	0,1
zwartbont fh	0,1	0,1	0,1
blonde d'Aquitaine	0,1	0,1	0,1

Tabel 2 – Stiergebruik per ras in Vlaanderen op basis van eerste inseminaties, uitgedrukt in percentages (* = voorlopige cijfers) (bron: CRV)

ras	stiergebruik in Vlaanderen (%)		
	2014-'15	2015-'16	2016-'17*
zwartbont hf	57,1	56,5	56,3
Belgisch witblauw	23,3	25,1	26,2
roodbont hf	15,5	14,4	13,2
fleckvieh	0,9	1,0	1,3
Belgisch witrood	0,8	0,7	0,6
Belgisch witblauw dubbeldoel	0,7	0,6	0,6
brown swiss	0,5	0,5	0,4
montbéliarde	0,2	0,1	0,2
Zweeds roodbont	0,1	0,1	0,0
Belgisch rood vlees	0,2	0,2	0,2
blonde d'Aquitaine	0,2	0,1	0,2
Belgisch rood dubbeldoel	0,1	0,1	0,1
Belgisch roodbont	0,2	0,1	0,1
jersey	0,1	0,2	0,2
verbeterd roodbont	0,1	0,1	0,1

voudigd tot maar liefst 21,4 procent, het aandeel eerste inseminaties met holsteins daalde naar 70,8 procent en de kruisingsrassen moeten genoeg nemen met een marktpositie van 7,2 procent.

In aantallen uitgedrukt is de opmars van witblauwstieren niet minder imposant. In het boekjaar 2012-2013 registreerde CRV iets meer dan 102.000 eerste inseminaties met witblauwen. Afgelopen jaar waren dat er bijna 333.000. Ook aan het klassemment met meestgebruikte witblauwstieren is zichtbaar dat melkveehouders vaker voor witblauw kiezen. In totaal tien witblauwstieren tikten de 10.000 eerste inseminaties aan, vier meer dan vorig jaar. En terwijl Rugulus de la Coue vorig jaar aan bijna 19.000 eerste inseminaties genoeg had voor een eerste plek, overtreffen dit jaar twee stieren dat aantal, met Elk 33 van de Plashoeve met bijna 29.000 eerste inseminaties als uitschieter.

Daling bij roodbont vlakkt af

Opmerkelijk is dat de witblauwstieren dit jaar voor het eerst meer ingezet zijn dan de roodbonte holsteinstieren. Het aantal eerste inseminaties met roodbonte holsteinstieren liep ten opzichte van een jaar geleden met bijna 25.000 stuks terug tot 255.994, goed voor een aandeel van 16,5 procent. Vijf jaar geleden namen de roodbonten nog 22,6 procent van de eerste inseminaties voor hun rekening.

Toch lijkt de daling bij roodbont iets af te vlakken. Ging er de afgelopen jaren elk jaar minstens 1,5 procentpunt

van hun totale marktaandeel af, dit jaar blijft die daling beperkt tot 0,8 procentpunt.

Bij zwartbont ligt dat anders. Weliswaar daalde in vijf jaar tijd het marktaandeel van de zwartbonten minder sterk dan bij roodbont, van 58,7 naar 54,3 procent. Maar afgelopen jaar was het verlies bij zwartbont juist wel relatief fors: in een jaar tijd liep het aantal eerste inseminaties met zwartbontstieren terug met ruim 84.000 inseminaties, ofwel een verlies in marktaandeel van ruim 3 procentpunt.

Ook de kruisingsrassen doen ten opzichte van een jaar geleden een klein stapje terug. De meeste rassen verliezen 0,1 procentpunt in marktaandeel. Het jerseyras vormt een positieve uitzondering met een groei van 0,1 procentpunt. In vijf jaar tijd verdubbelde het aantal eerste inseminaties met jerseystieren daarbij van ruim 3400 naar ruim 7500 eerste inseminaties.

De markt voor dhz-ki vertoont een bescheiden stijging. Van het voorlopige aantal eerste inseminaties komt 45,0 procent op het conto van veehouders die zelf insemineren, ofwel een stijging van 0,4 procentpunt.

Het Vlaamse ki-landschap ziet er iets anders uit dan in Nederland. Het percentage eerste inseminaties met zwartbontstieren komt met 56,3 procent redelijk overeen met dat in Nederland. Het aandeel witblauwstieren ligt in België traditiegetrouw hoger, omdat de Vlaamse melkveehouders witblauwstieren met name inzetten voor de zuivere fokkerij en veel minder voor de gebruikskruising. Dat geldt bijvoorbeeld voor de meest

Tabel 3 – Eerste inseminaties per stier in Nederland van 1 september 2016 tot en met 31 augustus 2017

(* = genomestier) (bron: CRV) (Koole & Liebrechts heeft geen toestemming gegeven om de cijfers van zijn stieren te publiceren)

naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.
zwartbont Nederland		Delta Jupiler*	5.259	Topspeed Kodak	5.023	zwartbont import	
Batenburg G. Stellando rf	41.471	Delta Galore*	4.709	Peeldijker Outlaw	4.741	De-Su 11236 Balisto	12.526
Delta Atlantic	31.929	Delta Topgear*	4.707	Delta Sander P*	4.418	No-Fla Alta Everglade	8.666
Delta Bookem Danno	29.409	Big Spell	4.494	Delta Colorado	4.226	Fanatic	8.173
Vero Startrek*	16.720	VDS Metallic	4.086	Talentino	3.233	Roylane Boxer Punch 4311	7.081
Willem's-Hoeve R Browning	16.317	Bouw Snowfever cd	4.081	American Nova Star*	3.128	Gen-I-Beq Brawler	6.738
Bouw Rocky	15.789	Delta Enigma	4.062	Malando	2.653	De-Su 521 Bookem	5.771
AH Vitesse	14.994	Lowlands Debarck*	3.979	Bruchter Passe	2.627	New Farm Britt Prince	5.735
Het Meer Bravo*	14.731	Delta Antidote	3.830	Schreur Africa	2.554	Seagull-Bay Silver	4.756
Bouw Finder*	14.477	Delta Titanium	3.205			Alta Ceasar	4.701
Bouw Final*	13.823	Aurora Jeroen	2.943	mrj		Cogent Twist	4.438
Delta G-Force	12.703	Skalsumer Blitz	2.918	Nowen van 't Wolfsgat	1.930	KNS Boss	3.978
De Volmer Brasil rf*	12.000	Danillo	2.497	De Vinkenhof Koen	1.105	Seagull-Bay MVP	3.388
Buisweerd Mobile	11.999	Zaemslach Juno	2.477	Harcon	879	Monument Impression	3.316
Delta Magister*	11.126			Marcello	743	Larcrest Commander	2.750
Slotboom's Pilot	10.234	roodbont Nederland		Meervelder Constant	739	Heidenskipster Beart	2.724
Newhouse Skyfall	9.901	De Vlotenburg Fantasy	13.244			JK-Eder-I Control	2.644
Peelsehoeve Bernini*	9.386	Delta Rosebud*	12.404	veesvee		Mavid	2.614
Delta Solero	8.371	American Carnival*	12.309	Elk 33 van de Plashoeve (bwb)	28.604	Leko	2.596
Delta Vitality by	8.332	De Vrendt Brandy	11.554	Rachid de Remichampagne (bwb)	20.099	Lone-Oak-Acres Rabo	2.554
Big Malki	7.829	Red Cliff	11.457	Vekis Poetin (bwb)	18.299		
Delta Concert*	7.664	Delegate van de Peul*	9.313	Obese van de Brabantse Blauwe (bwb)	17.710	roodbont import	
Delta Bonaparte	7.518	Delta Ticket*	8.530	Noble de Petit Rosière (bwb)	14.615	Braut (Noors roodbont)	3.439
Peak Chuck*	6.812	Delta Debater*	8.277	Elk 23 van de Plashoeve (bwb)	13.610	Jerudo	3.330
Newhouse Jorben*	6.566	JU Stefan	7.652	Mercure de Petit Rosière (bwb)	12.487	Julandy	2.937
Veneriete Ibiza*	6.473	Cherokee van de Peul	7.068	Mage des 1000 Fontaines (bwb)	10.793	Rumgo (fleckvieh)	2.852
Big Winner	5.834	Broekhuizen Bart*	5.703	Rian 18 van de Plashoeve (bwb)	10.427	Gopollen (Scand. roodbont)	2.493
Delta Alonso	5.677	Delta Fidelity	5.416	Arnold van de Blomsteeg (bwb)	10.269	Waldbbrand (fleckvieh)	1.788

naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.
zwartbont Vlaanderen		AH Vitesse	1.452	Delta Debater*	1.107	Rugulus de la Coue (bwb)	1.572
Willem's-Hoeve R Browning	4.993	De Volmer Brasil rf*	1.420	Delta Rosebud*	1.076	Jasper d'Herbuchenne (bwb)	1.391
Bouw Final*	4.582	Big Malki	1.400	Delta Tributant*	1.006	Resistant d'au Chêne (bwb)	1.372
Delta Bookem Danno	3.696	Newhouse Jorben*	1.246			Elk 37 van de Plashoeve (bwb)	1.342
Batenburg G. Stellando	2.658	Peelsehoeve Bernini*	1.150	vleesvee			
Vero Startrek*	2.373			Brasero du Mologna (bwb)	3.222	zwartbont import	
Bouw Rocky	2.335	roodbont Vlaanderen		Kubitus de Bray (bwb)	2.974	Lone-Oak-Acres Alta Rabo	2.303
Delta Atlantic	2.267	American Carnival*	2.229	Paprika de la Coue (bwb)	2.154	Seagull-Bay Silver	1.110
Bouw Finder*	1.790	Delta Colorado	1.559	Attribut du Fond de Bois (bwb)	1.890	Mapel Wood Brewmaster	1.099
Delta Magister*	1.585	De Vrendt Brandy	1.418	Langoureux de Fooz (bwb)	1.872	Farnear Alta Founder*	1.065
Delta Concert*	1.526	De Vlottenburg Fantasy	1.405	Major de la Rulles (bwb)	1.709	Pine-Tree Alta Oak	1.024
Delta G-Force	1.500	Delegate van de Peul*	1.274	Gouveur van het Vinkenhof (bwb)	1.695	De-Su 11236 Balisto	1.005

Tabel 4 – Eerste inseminaties per stier in Vlaanderen van 1 september 2016 tot en met 31 augustus 2017 (* = genoomstier) (bron: CRV)

ingezette witblauwstier in Vlaanderen Brasero du Mologna. Afgelopen jaar kwam 26,2 procent van de eerste inseminaties voor rekening van een witblauwstier, een stijging van 1,1 procentpunt.

Witblauwstieren worden daarmee in Vlaanderen dubbel zoveel gebruikt als roodbontstieren, die een marktaandeel van 13,2 procent noteren.

Stellando vijf jaar op rij in top tien

Welke stier maakte afgelopen jaar de dienst uit in het klassement met meestgebruikte stieren? Net als vorig jaar neemt Batenburg G. Stellando opnieuw de leiding. Ruim 41.000 eerste inseminaties zijn dit jaar genoeg voor de eerste plek van de Fidelityzoon uit Batenburg Ginster 2545 (v. O Man), die voor het vijfde jaar op rij in de top tien prijkt. Net als vorig jaar zijn Delta Atlantic (v. Ramos) en Delta Bookem Danno (v. Bookem) de naaste belagers van Stellando.

Ook als stiervader laat Danno zich gelden. Zijn zoon Bouw Final (v. Danno) is een van de vier genoomstieren in de top tien, naast Vero Startrek (v. Snowfever) en de Balistozonen Het Meer Bravo en Bouw Finder. Bouw Rocky (v. Shamrock), AH Vitesse (v. Gravity) en Danno zijn dan weliswaar genoomstier af – ze kregen alle drie afgelopen jaar een fokwaarde op basis van dochterprestaties – maar een groot deel van de inseminaties van afgelopen jaar realiseerden ze nog wel als genoomstier. Willem's-Hoeve Browning dankt zijn inzet juist aan de prestaties van zijn dochters. De Snowman is als genoomstier niet tot nauwelijks gebruikt, maar de voormalige lijststaanvoerder voor NVI komt in zijn volledige eerste ki-jaar uit op ruim 16.000 eerste inseminaties en een vijfde plek.

In Vlaanderen bezet Browning zelfs de nummer 1-positie. Met 4993 eerste inseminaties eindigt hij nipt voor Bouw Final. De Vlaamse top tien bevat vrijwel dezelfde stieren als in Nederland, alleen de volgorde is iets anders.

Fantasy opnieuw koploper bij roodbont

Bij roodbont ontbreekt in Nederland een stier die er wat gebruik betreft met kop en schouders bovenuit steekt. Sterker nog, de stieren in de top vijf ontlopen elkaar wat gebruik betreft nauwelijks. Het verschil tussen de koploper en de nummer vijf is minder dan 2000 eerste inseminaties. Hoewel zijn voorsprong op de concurrentie beduidend minder groot is dan vorig jaar, neemt De

Vlottenburg Fantasy wel weer de leiding bij roodbont. De Fictionzoon kreeg ruim 13.000 eerste inseminaties achter zijn naam, bijna een halvering ten opzichte van een jaar geleden.

Opvallend bij roodbont is het hoge aantal nieuwkomers. Voor het eerst in de top tien prijken de genoomstieren Delta Rosebud (v. Filou), American Carnival (v. Jester) en Delta Ticket (v. Colorado) en de dochtergeteste De Vrendt Brandy (v. Andy). Daarnaast stijgen Red Cliff (van 12 naar 5) en Delta Debater (van 18 naar 8) met stip.

Af te lezen aan de stieren in de top tien lijkt bij roodbont ook het gebruik van genoomstieren in te burgeren. Telde de top tien roodbont twee jaar geleden nog maar twee genoomstieren – dat waren destijds Delegate van de Peul en Delta Direct – dit jaar zijn dat er vijf.

In Vlaanderen is dat niet anders. In de top acht roodbont duiken vijf genoomstieren op onder aanvoering van de nummer één, American Carnival. Opvallend is bovendien dat vier van de acht meestgebruikte roodbontstieren in Vlaanderen uit het Delta-programma komen.

Balisto volgt Twist op

Net als bij zwart- en roodbont krijgt ook het mrij-klassement geen nieuwe aanvoerder. Nowen van 't Wolfsgat handhaaft zijn leidende positie met ruim 1900 eerste inseminaties. Het importklassement bij zwartbont krijgt wél een nieuwe nummer één. Cogent Twist (v. Shottle) raakt zijn koppositie kwijt aan De-Su 11236 Balisto (v. Bookem). De Amerikaanse fokstier is met ruim 12.500 eerste inseminaties met afstand de meestgebruikte importstier. Ook in Vlaanderen gaat een Amerikaanse stier aan de leiding bij import: Lone-Oak-Acres Alta Rabo. |

Samenvatting

- Het voorlopig aantal eerste inseminaties daalde in Nederland met 2,4 procent tot 1,56 miljoen.
- De witblauwstieren zijn in het ki-jaar 2016-2017 voor het eerst meer ingezet dan de roodbonte holsteinstieren.
- Batenburg G. Stellando en De Vlottenburg Fantasy zijn de meestgebruikte zwart- en roodbontstier in Nederland.
- Van het voorlopige aantal eerste inseminaties komt 45 procent op het conto van veehouders die zelf insemineren.